TREMTINYS

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS LEIDINYS

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d. **Nr. 28 (133)** **1994 m. spalis**

KAS GRIAUNA TAUTINĘS VALSTYBES

Iš V.Bražėno kalbos susitikime su "Tremtinio" talkininkais spalio 4d. Kaune

(Tęsinys. Pradžia Nr.26)

Bijota pasakyti tiesą, nes, matote, Amerika mus atsivežė, Amerika mus įsileido. Ir daugelis lietuvių jautėsi esą antros rūšies piliečiais. Lietuviai mane kaltino: "Bražėnas prieš Ameriką kalbą". Aš sakau, kad Amerika yra pats geriausias kraštas pasaulyje, ir Lietuva, jeigu tik išsivaduotų, gal pasidarytų geriausias kraštas, kaip ir buvo. Bet Amerika dabar yra žlugdoma, ir Amerikos žmonės nėra atstovaujami jų vyriausybės. Jų vyriausybės taip pat ateina melu ir į Vašingtoną, kaip ir dažnai dabar čia, Rytų Europoje ir Lietuvoje. Tad skirti reikia Ameriką-žmones, kurie yra konservatyvūs, religingi, antikomunistai,- nuo vyriausybės, kuri jų vardu kartais kalba. Garsus senatorius Folbraitas stengėsi sustabdyti ir sustabdė antikomunizmo platinimą Amerikos kariuomenėje. Ir kariuomenė buvo pasišiaušusi, ir net civiliai buvo auklėjami komunizmo dvasia. Senatorius Folbraitas sakydavo: jeigu Amerikos žmonės sužinos apie Sovietų sąjungą, nutars ją sunaikinti, o mes to negalime leisti, tad slėpkite ją nuo žmonių.

Dabar Amerikoje žmonės taip įsikarščiavę, taip įpykę prieš vyriausybę, prieš aukštus mokesčius, prieš netvarką, prieš kriminalistų švelnų traktavimą, kad šiuose rinkimuose lapkričio mėnesį gali kilti didelė netvarka. Net jeigu ateis ir demokratai- ateis daug jaunesni, daug piktesni ir konservatyvesni. Respublikonai net gali perrinkti Senatą arba prieti prie to, kad balsų skirtumu sunaikintų liberalų įtaką Kongrese. Taigi vilties yra. Be to, šitas antiglobalizmas jau kyla aikštėn ir dabar globalistams daug sunkiau savo programą vykdyti.

Klausimai ir atsakymai

S.Buzas: Kaip manote, kokia Karaliaučiaus ateitis? Juk tai mūsų brolių Prūsų žemė.

V.Bražėnas: Vos atvykus man į Vilnių, buvau nuvestas į Savivaldybės rūmus. Ten vyko konservatorių konferencija. Per porą man suteiktų minučių spėjau paminėti Karaliaučių, nes aš parašiau Lietuvoje straipsnį "Kirskime Karaliaučiaus Gordijo mazgą". Karaliaučiaus klausimu jūs turėtumėte raginti išeivijos spaudą ir visus tuos piliečius, kurie čia atvažiuoja jums patarimų duoti, kad jie keltų Karaliaučiaus klausimą į tarptautinę plotmę. Ši žemė yra prietiltis, reikšmingas Vakarų Europai- gresia ir skandinavams, ir vokiečiams, ir lenkams, o per juos- ir visai Europai. Mes turėjome sovietų prietiltį Kuboje su sovietų raketomis, prie pat Floridos. Amerikiečiai gerai pasišiaušė- ir išvijo. Europa turi panašų prietiltį- Karaliaučių. Ir jeigu mes parodysime, kad Karaliaučiaus problema- tai grėsmė visai Europai, taikai,- tada atkreipsime dėmesį į Lietuvos bylą. Ir tada išsispręstų tranzito ir visokie kiti klausimai.

S.Buzas: Juk Karaliaučius buvo Rusijai pavestas administruoti 50-iai metų.

V.Bražėnas: Buvo laikinai pavestas administruoti. Sovietai neturi jokios teisės ten užsilikti. Tai štai šituos klausimus reikia kelti drąsiai ir būtent tarptautiniu mastu.

V.Poderytė: Lietuva labai stengiasi tapti Jungtinių Tautų nare. Koks jūsų požiūris į tai?

V.Bražėnas: Žinoma, reikia stoti į JT, bet žinant, su kuo turime reikalą. Jungtinės Tautos savo metu buvo manipuliuojamos Amerikos, paskui sovietai prigrūdo ten visokių komunistinių kraštų atstovų, sovietai jomis manipuliavo. Jungtinės Tautos yra didžiųjų valstybių įnagis ir sukurtos kaip pasaulio vyriausybės gemalas. Dėl to jos buvo ir sukurtos. Tam pritarė ir komunistai-Stalinas, Amerikos komunistai, kad trukdytų Amerikai savą politiką vesti. Dabar dangstomasi. Žodžiu, Jungtinės Tautos buvo įkurtos komunistų. Komunistas amerikietis vėliavą nupaišė, sovietų agentas buvo pirmasis generalinis sekretorius (jį sučiupo kaip sovietų agentą), Jaltoje jis sėdėjo Ruzvelto dešinėje. Iš amerikiečių, kūrusių Jungtines Tautas, apie 38 buvo išaiškinti kaip slapti komunistų partijos nariai. JT nuolatinis gynybos ir politiniams bei kariniams reikalams sekretorius pagal susitarimą buvo sovietinis arba jugoslavų komunistas. Tik vienas buvo ne generolas. Taigi Korėjos kare, kai Amerika kovojo po Jungtinių Tautų vėliava, Amerikos kautynėms vadovavo sovietų generolas.

Tai matote, kokia nauda yra tikriems amerikiečiams iš Jungtinių Tautų, ir jūs nesitikėkit nieko gero turbūt ir Lietuvai, nes JT yra globalistų įrankis. Ir mano knygoje "Sąmokslas prieš žmoniją" yra nemaža medžiagos apie tuos sovietų agentus. Pavyzdžiui, dabar jūs daug turite reikalų su Pasaulio banku ir Tarptautiniu valiutos fondu. 1944m. Amerikoje šie veikėjai sušaukė 44 valstybių konferenciją. Ją suruošęs ir jai vadovavęs finansų ministro pavaduotojas irgi buvo išaiškintas- jis buvo sovietų agentas. Ir kai Senatas pakvietė jį tardyti, jis kažkokia staigia mirtimi mirė. Bet Tarptautinį valiutos fondą ir Pasaulio banką sukūrė sovietų agentas, ir dėl to, kad galėtų diktuoti kiekvienai valstybei, ką ji turi daryti, kad gautų paskolą. O juo daugiau paskolų šalis gauna, juo labiau klimpsta į socializmą. O visa pagalba vadinamiesiems trečiojo pasaulio kraštams gražiai buvo apibūdinta vieno žmogaus: "Turtingų kraštų neturtingų žmonių pinigai siunčiami neturtingų kraštų turtingiesiems". Ko gero, ir į čia einanti pagalba pakliūna į turtingųjų nagus...

V.Poderytė: Kodėl Jums teko pasitraukti iš Lietuvos?

V.Bražėnas: Neišėjau taip sau. Jeigu niekam nesakysite, aš atbulas išėjau po Sedos kautynių, kurias mes, deja, pralaimėjome. Buvo pažadėta mus apginkluoti. Tragiškai kautynės baigėsi maždaug 100-ui žmonių. Aš, laimei, išlikau. Pasitraukiau. Pirmiausia maniau, kad po savaitės kitos, po poros mėnesių mes grįšime į nepriklausomą valstybę. Paskui supratau, kad nebus taip, ir reikia kovoti čia, tapti pilnateisiu piliečiu, kad galima būtų įtaigauti pačios galingiausios valstybės vyriausybę. Priėmiau Amerikos pilietybę. O dėl antikomunistinės veiklos- Amerikoje taip yra: būk antikomunistas kiek tik nori, tik nedurk pirštu į tuos amerikiečius, kurie palaiko Sovietų sąjungą ir remia komunizmą, nerašyk tokių straipsnių. Tada jau tu būsi ekstremistas. Porą anoniminių laiškų esu gavęs. Sako: kodėl neini atgal, iš kur atėjai, jei čia nepatinka. Tada viešai ir sakau: čia man labai patinka, bet nepatinka, kad komunistams leidžia griauti ir šitą kraštą. Didesnių persekiojimų nepatyriau, išskyrus tai, kad gaudavau iš Vilniaus KGB laiškų su Brežnevo ir kitų veikėjų kalbų iškarpomis. Mane tik stebino lietuviai, kurie pagal savo profesiją turėtų būti narsūs, kurie jau 1959m. ir ypač po 1960-ųjų man šnibždėjo: "Viliau, tu atsargesnis būk! Su juo gatvėje neik, kad jeigu tave šautų, kad jo nenušautų". Bet aš maniau, kad niekas manęs tikrai nelies, nes turės daugiau bėdos negu naudos. Tarp lietuvių intelektualų praradau malonę. Buvau nemėgstamas ir ignoruojamas.

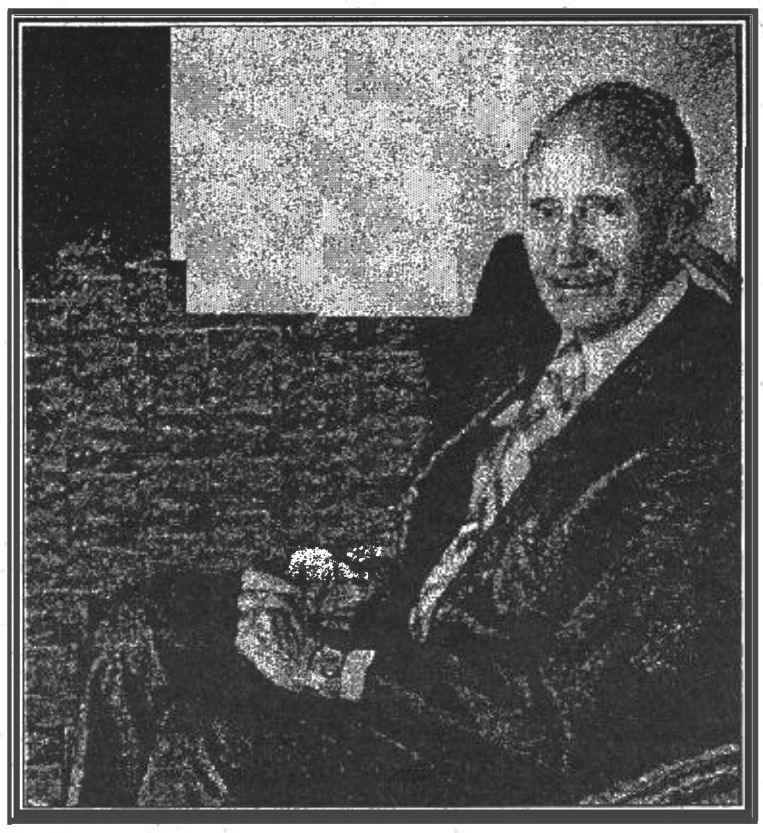

Vilius Bražėnas

V.Poderytė: Bet tarp tų paskelbtų jūsų straipsniuose ir knygoje pavardžių nėra lietuvių. Ir dar: ką pasakytumėte apie KGB veiklą dabar?

V.Bražėnas: Lietuvių nėra, bet jie labai priklauso nuo tų įtakingų veikėjų. Kai kurie svarbesni paminėtieji bandė pulti, bet kai aš juos apkroviau faktais, nutilo. Dėl antro klausimo. Pritariu dabartinei Popiežiaus nuomonei, kad partijos valstybė susidaro iš vienos partijos, slaptosios policijos (KGB) ir armijos. Tad jeigu šie trys elementai yra, kad ir kokia demokratija dangstytumeisi, tai yra partijos valstybė. Manau, kad KGB įtaka čia yra ypač didelė. Net amerikiečiai neabejoja, kad Lietuvos, kaip jūs vadinate, "prichvatizacijoje" KGB įtaka yra pernelyg didelė. Amerikiečių spaudoje konstatuojama, kad vėl atkuriama Sovietų sąjunga.

(B.d.)

Parengė Edmundas SIMANAITIS

Trumpai apie įvykius

■ Aktyvus kolaborantas sovietinis pulkininkas E.Kasperavičius (spaudos pranešimais) po Seimo rinkimų net šešis kartus lankėsi Lietuvoje, iš jų du kartus šįmet rugpjūčio pabaigoje ir spalio pradžioje Vilniuje, prie Valstybės saugumo departamento. Liūdnai pagarsėjusios kaspervizijos šefas dabar yra vienas iš Baltarusijoje spausdinamos "Tarybų Lietuvos" leidėjų. E.Kasperavičius palaiko glaudžius ryšius su "socialistais", nors socialistų partija Teisingumo ministerijoje neregistruota.

■ Savanoriškoji krašto apsaugos tarnyba įsikūrė lemtingomis Lietuvos Respublikai 1991 metų sausio dienomis. SKAT kėlė didžiausią baimę nepriklausomybės priešininkams, prokomunistinėms jėgoms. Buvo pradėta toli siekianti, ilgalaikė SKAT diskreditavimo kampanija. Štai kaip pateikinėjo informaciją apie savanorius dienraščiai:

"Respublika" neigiamų vertinimų- 54proc., objektyvių- 44proc., atitinkamai "Diena" (buv. "Tiesa")- 47 ir 47proc., "Lietuvos rytas"- 38 ir 60proc., "Lietuvos aidas"- 2 ir 88proc.

SKAT- vienintelė jėgos struktūra Lietuvoje, atvirai skelbianti pokario partizaninės kovos patirties ir tradicijų perimamumą.

(Pagal "Lietuvos aido" Nr.205, 1994 10 19 publikaciją)

■ Vidaus reikalų ministras R.Vaitekūnas, atsakydamas į Seimo nario S.Pečeliūno paklausimą per Vyriausybės valandą, nesugebėjo suprantamai paaiškinti, kodėl policija, neduodama piliečiui leidimo įsigyti ginklą savigynai, dažniausiai tai motyvuoja teiginiu "neturi tam rimto pagrindo". S.Pečeliūnas tokią praktiką laiko įstatymo nesilaikymu ir tyčiojimusi iš Seimo. Seimas sausio 11d. priėmė įstatymą "Dėl leidimo įsigyti ir nešiotis šaunamuosius ginklus savigynai". Įstatymas atsirado dėl to, kad Valstybė (taigi ir policija) jau nesugeba ir negali garantuoti piliečių gyvybės ir sveikatos apsaugos. Iš 702 padavusių pareiškimus 46 asmenims leidimai buvo išduoti, 220 neišduoti, kitų pareiškimai dar nagrinėjami.

■ Lietuva iki 1994m. spalio 1d. yra pasiskolinusi iš užsienio bankų ir kitų fondų 556mln. dolerių, bet iš jų panaudojusi tik 371,7mln. dolerių, t.y. 67proc. O už nepanaudotas lėšas palūkanos mokamos. Ar tai ne Vyriausybės aplaidumas?

■ Spalio 27-28d. Maskvoje vyks Lietuvos ir Rusijos pramonės, verslo ir Vyriausybės atstovų delegacijų susitikimas. Planuojama pasirašyti Lietuvos bei Rusijos pramonės ir prekybos rūmų bendradarbiavimo susitarimą. Bus svarstoma Lietuvos ir Rusijos verslo tarybos įkūrimo galimybė. Lietuvos delegacijoje, pasak Lietuvos pramonės ir prekybos rūmų asociacijos prezidento M.Černiausko, bus 70 žmonių, iš jų 15- Vyriausybės narių.

■ Valstybinio nacionalinių tyrimų centro direktorė Alvida Gedaminskienė teigia, kad "skaičiuojant vidutiniškai tūkstančiui gyventojų, iš žydų aukštąjį išsilavinimą Lietuvoje turėjo 385 žmonės, iš ukrainiečių- 207, rusų- 172, baltarusių- 118, lietuvių- 109, lenkų- 50 (...) Gaila, kad tai nebuvo prisiminta, kai komunistinė propaganda visam pasauliui rėkė, kad Lietuvoje persekiojami ir skriaudžiami kitataučiai" (*"Lietuvos aidas" Nr.206, 1994 10 20*)

■ Kandidatas į Seimo narius Kaišiadorių rinkimų apygardoje L.Sabutis apkaltino "dabartinę valdžią, tyčia trukdančią ir neleidžiančią dalyvauti rinkimuose kitiems kandidatams bei slopinančią rinkėjų pilietinę pareigą". Kandidatas teigė, kad "rinkėjų apygardoje yra gerokai mažiau, negu pateikiama oficialiuose sąrašuose". Jis nusiteikęs rinkimuose dalyvauti. Konservatoriai pasiūlė VRK pratęsti kandidatų registravimą vienu mėnesiu ir rinkimų datą sutapdinti su rinkimų į savivaldybes data.

■ Po mėnesio pertraukos vėl pradėjo eiti populiarus savaitinis žurnalas "Veidas". Čia pirmą kartą skelbiamos nuotraukos apie sovietinės armijos vykdytas žudynes Rytprūsiuose. Tuo metu Rytų Prūsijoje buvo daug vietinių lietuvninkų ir pabėgėlių iš Lietuvos.

■ Sostinės dešiniosios politinės organizacijos nepanorėjo ar nesugebėjo pareikšti savo nuomonės Lietuvos ir Lenkijos santykių sutarties klausimu, išskyrus Lietuvos žaliąją partiją. Visai kitaip pasielgė Kauno politinės ir visuomeninės organizacijos. Jos bendru pareiškimu kreipėsi į Seimą, įspėdamos, kad Lietuvos derinimasis prie Lenkijos siūlomos datos yra politiniai spąstai: 1920m. spalio 14d. Tautų Sąjunga pasmerkė L.Želigovskio veiksmus-Vilniaus užgrobimą. Ratifikuojant tokią sutartį spalio 14 dieną, tarsi anuliuojamas Tautų Sąjungos pasmerkimas. ...Mums atrodo, kad tokios sutarties ratifikavimas būtent šį mėnesį yra didelis Lietuvos pažeminimas... Vienintelis būdas apsaugoti savo tautos ir valstybės interesus- balsuoti prieš teikiamos sutarties ratifikavimą".

• Kreipimąsi pasirašė atstovai: LS , Kauno m.tarybos- L.Simutis, TS(LK) Kauno skyriaus- V.Katkevičius, Lietuvių tautininkų sąjungos Kauno valdybos- L.Mikelienė, tos pačios organizacijos Kauno rajono valdybos- V.Dūda, LPKTS Kauno skyriaus- J.Stadalnikienė, LPK S Kauno skyriaus- A.Padleckis, "Vilnijos" draugijos Kauno skyriaus- A.Petrukevičius, LKDP Kauno skyriaus-J.Rudzianskas, Lietuvos demokratų partijos Kauno skyriaus-P.Noreika, Nepriklausomybės partijos Kauno skyriaus- V.Kavaliauskas, Lietuvos žmogaus teisių gynimo asociacijos-A.Dumčius, Lietuvos šaulių sąjungos Kauno Vytauto Didžiojo rinktinės- L.Trumputis.

■ Spalio 24d. Seimo tautininkų ir demokratų frakcijos paskelbė pareiškimą apie susitarimą derinti savo veiksmus Parlamente, keistis informacija ir atstovavimu. Abi frakcijos jau seniai stebi neefektyvius Vyriausybės, Prezidento veiksmus vidaus ir užsienio politikoje ir mano, kad reikia iš esmės pertvarkyti, suintensyvinti ir koordinuoti opozicinių frakcijų veiklą. Tautininko S.Milčiaus nuomone, prof.V.Landsbergio pareiškimas frakcijų vadovų susitikime pas Prezidentą galutinai paskatino žengti šį žingsnį. Mat profesorius kalbėjo už visus be poltinio susitarimo. Tautininkai ir demokratai kviečia kitas opozicines frakcijas jungtis prie jų.

■ Spalio 21d. SKAT vadas pplk.A.Pocius ir lauko kariuomenės brigados "Geležinis vilkas" štabo viršininkas V.Žukas tarėsi dėl bendrų veiksmų totalinės agresijos atveju. Taisyklėse dėl Rusijos karinio tranzito per Lietuvą nėra jokių nurodymų, kaip elgtis galimų provokacijų atveju, kaip veikti, atsiradus valstybės saugumui pavojingų padarinių, susijusių su kariniu tranzitu. Buvo panagrinėtos ir partizaninio pasipriešinimo galimybės okupacijos sąlygomis. Vadų nuomone, tranzito taisyklės ir kiti dokumentai turėtų būti rengiami atsižvelgiant į specifinius kariškių pasiūlymus.

■ Spalio 25d. Seimo pirmininkas Č.Juršėnas išvyko trijų dienų vizito į Moldovą ir Ukrainą. Jis susitiko su šalių prezidentais, vyriausybės žmonėmis, Moldovos Parlamente pasakė kalbą.

■ Spalio 23d. Čečėnijos Respublika Ičkerija Parlamento pirmininkas A.D.Idigov pakartotinai kreipėsi į Lietuvos Respublikos Seimą, prašydamas padėti apsiginti nuo Rusijos agresijos. Spalio 21d. Rusijos kariniai malūnsparniai raketomis bombardavo gyvenvietę Pervomaiskaja.

Oficialus Seimo atsakymas (jei toks buvo) nėra žinomas.

■ Draudimo reikalų valdyba prie Finansų ministerijos spalio 6d. atšaukė leidimus trims Verslininkų federacijos prezidento (dabar besislapstančio nuo arešto ir teismo) Arvydo Stašaičio "draudimo kompanijoms": "Sveik-uoliai", "Mūsų senoliai", "Šviesuoliai". Šios draudimo kompanijos nebeišgali vykdyti savo įsipareigojimų klientams. "Šviesuoliai" įsiskolino per 256 tūkstančius litų. "Mūsų senoliai" draudėjams skolingi per 262 tūkstančius litų.

■ Spalio 25d. sukako dveji metai, kai referendumu priimta Lietuvos Respublikos Konstitucija. Pagrindinis šalies įstatymas buvo parengtas politinių jėgų susitarimu ir sėkmingai išlaikė mėginimus jį pakeisti.

Tą pačią dieną sukanka dveji metai, kai buvo išrinktas Seimas. Rinkėjų valia į valdžią sugrįžo buvusieji komunistai.

Gerbiamas Lietuvos Respublikos Prezidente

Šilutės politkalinių ir tremtinių sąjungos skyriaus taryba 800 narių vardu kreipiasi į Jus dar kartą, norėdama, kad Jūs paskatintumėte Genocido tyrimo centro problemos sureguliavimą.

Visi buvę Lietuvos politkaliniai ir tremtiniai su nuoskauda širdyse seka jau daugiau kaip pusę metų besitęsiantį konfliktą tarp Vyriausybės ir dalies Lietuvos piliečių- tai yra buvusių politkalinių ir tremtinių.

Su mumis ne tik nesiskaitoma- kai kurių valstybės vyrų dar esame ir įžeidinėjami. O juk jeigu ne partizanų, buvusių kalinių ir tremtinių, disidentų ir pažangiosios inteligentijos rezistencinė kova, tai nebūtų nė nepriklausomos Lietuvos, nė šios Lietuvos Vyriausybės, kuri dabar su jais nesiskaito.

Jau kiek kartų kreipėmės į Jus, kiek delegacijų siuntėme pas Jus, pas Ministrą Pirmininką, pas Teisingumo ministrą- jokio atsakymo.

Prisiekdami žadėjote būti savo piliečių tarnais, o dabar net negirdite teisėtų jų pageidavimų.

Budėdami buvusiuose KGB rūmuose ir buvusio saugumo kamerose, įsitikinome, kad mums pritaria viso pasaulio atvykstančios delegacijos, ir visi stebisi dėl tokios neteisybės.

Prašome dar kartą: padėkite sureguliuoti jau metus besitęsiančią Genocido tyrimo centro problemą.

Reikalaujame Lietuvos genocido tyrimo centro vadovą skirti Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos bei Politinių kalinių sąjungos teikimu.

PKTS Šilutės rajono tarybos vardu E.Stankevičius

1994 10 12

Kodėl apžvelgiami tik dienraščiai?

Radijo klausytojai pamėgo klausytis per radiją perduodamų spaudos apžvalgų. Daugeliui klausytojų tai padeda susiorientuoti, kokios svarbiausios naujienos šalyje ir kur jų ieškoti. Tačiau kodėl vartomi ir komentuojami tiktai didžiausieji dideliais tiražais leidžiami dienraščiai "Lietuvos rytas", "Lietuvos aidas", "Respublika", "Diena" (buvusi "Tiesa"), rečiau "Valstiečių laikraštis"? Juk nemažai svarbių ir įdomių straipsnių galima rasti ir savaitraščiuose ar žurnaluose. Tai ne tik skriauda daugeliui skaitytojų, nebeišgalinčių nusipirkti ar užsiprenumeruoti laikraštį, bet ir, ko gero, neblogai suplanuota dešiniosios spaudos apribojimo akcija. Visoje Lietuvoje rasis skaitytojų, kurie pageidautų išgirsti per radiją glaustą informaciją apie aktualijas, spausdinamas rimtuose laikraščiuose ar žurnaluose. Savaime suprantama čia neturima galvoje geltonoji spauda ar bulvariniai leidinukai. Tačiau ne tik švietimo darbuotojai pasidomėtų "Dialogo" keliamomis problemomis, "Vorutos" istorine medžiaga. Apžvalgininkų akiratin galėtų pakliūti "Katalikų pasaulis", "Dienovidis", gausios politinių kalinių ir tremtinių šeimos savaitraštis "Tremtinys", šaulių "Trimitas" ir, žinoma, daugelis kitų.

Tokia Lietuvos radijo politika skatintina, nes ji populiarintų valstybingumo stiprinimo idėjas, dorą, teisingumą, tarpusavio supratimą ir, be abejo, išmaningai pateikiama informacija apie skirtingus leidinius skatintų redakcijas labiau paisyti žurnalistinės etikos reikalavimų ir išradingiau domėtis aktualijomis.

Paulius DEMIKIS

IŠ SEIMO IR VYRIAUSYBĖS RŪMŲ

Parengė Edmundas SIMANAITIS

IŠ SEIMO IR VYRIAUSYBĖS RŪMŲ

Lengvatos politiniams kaliniams ir tremtiniams

Politinių kalinių ir tremtinių Laisvės frakcijos seniūnas B.Gajauskas paprašė kai kurių ministerijų paaiškinti, kokias lengvatas turi politiniai kaliniai ir tremtiniai.

Finansų ministerijos sekretorius, Valstybinės mokesčių inspekcijos viršininkas S.Čipkus savo 1994 10 05d. raštu Nr.04-02/5480 pranešė, kad buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai turi tokias lengvatas:

1. Nemokami vaistai pagal gydytojų receptus (LR Vyriausybės 1990 11 19d. nutarimas Nr.334).

2. Reabilituotiems asmenims kompensuojama prarasto turto vertė (Lietuvos MT 1988 12 27d. nutarimas Nr.368 ir LR Vyriausybės 1992 06 15d. nutarimas Nr.458).

3. Reabilituotiems asmenims, kurie buvo suimti arba nuteisti nuo 1940m. birželio 15d. iki 1981m. birželio 1d., kompensuojamas iš valstybės biudžeto lėšų uždarbis ir kitos darbinės pajamos už laiką, būtą laisvės atėmimo vietose (LR MT 1989 07 24d. nutarimas Nr.160, LR Vyriausybės 1991 12 20d. nutarimas Nr.576 ir 1994 03 31d. nutarimas Nr.222).

Buvusiems politiniams kaliniams, tremtiniams išmokėti grąžintino turto vertės atlyginimai, kurie buvo pervesti į jų indėlių sąskaitas po 1991m. vasario 26d. (iki 1992m. liepos 1d.), indeksuoti taikant koeficientą 10 (LR Vyriausybės 1993 07 23d. nutarimas Nr.562 ir 1993 11 24d. nutarimas Nr.877).

5. Kitos lengvatos taikomos šių kategorijų asmenims, tik turintiems invalidumo grupę."

Sveikatos apsaugos ministras J.Brėdikis 1994 10 05d. raštu Nr.21-I-5299 informavo B.Gajauską, kad "pagal Sveikatos apsaugos ministerijos 1990m. gruodžio 14d. įsakymą Nr.404 politiniams kaliniams, tremtiniams bei rezistencijos dalyviams visi medikamentų kaštai kompensuojami iš valstybės biudžeto. Jei minėtieji piliečiai pripažinti ir invalidais, jiems galioja tos pačios lengvatos, kaip ir kitiems Lietuvos Respublikos piliečiams invalidams".

Sutartis neatitinka įstatymų

"1994m. spalio 13d. Seimas nubalsavo dėl Lietuvos Respublikos ir Lenkijos Respublikos draugiškų santykių ir gero kaimyninio bendradarbiavimo sutarties ratifikavimo. ...Vadinasi, neįvertinus Želigovskio akto, sutartyje taip ir liko nieko neįrašyta apie 1920-1938m. okupaciją, apie jos padarinius ir jų atstatymą... Tai reiškia, kad lenkai dabar reikalaus jiems grąžinti jų "neokupuotas" žemes, "neokupuotą" išlikusį turtą. Tai reiškia, kad lenkai galės turėti (ir jau sukūrė!) savo politines organizacijas ir toliau vykdyti savo "neokupantišką" politiką "neokupuotame" Vilniaus krašte... 19 Seimo narių balsavo "prieš". Tai visi tautininkai, Demokratų partijos atstovai bei B.Gajauskas, Z.Šličytė, K.Uoka, P.Tupikas ir keli konservatoriai (šiuos kauniečiai privertė), na ir keli susilaikė.

"Už" tokią sutartį balsavo 91 Seimo narys. Tai visa kairioji dauguma ir socialdemokratai. Prie jų prisidėjo, kad ir kaip gaila, 12 dešiniųjų- konservatoriai ir krikdemai. Pažymėtini: S.Šaltenis (štai kodėl šios problemos "Lietuvos aidas" nenagrinėjo!), A.Stasiškis (kažin, ką apie tai pasakys jo vadovaujami politiniai kaliniai?), V.Aleknaitė, A.Saudargas (prieš savo rėmėjų valią), P.A.Miškinis ir I.Uždavinys... Sutartis ratifikuota, nors ji neatitinka LR Konstitucijos 17 straipsnio, nors ji neatitinka Tautinių mažumų įstatymo, nors neatitinka Valstybinės kalbos įstatymo".

Kovo 11-osios Akto signatarė
Rūta GAJAUSKAITĖ

("Voruta" Nr.40, 1994 10 19-31)

Lenkijos Seimo maršalka Vilniuje

Spalio 23d. į Vilnių trijų dienų vizito atvyko Lenkijos Seimo maršalkos Juzefo Oleksio (Jozef Oleksy) vadovaujama delegacija. Antradienį aukštasis svečias kalbėjo Seime, paskui surengė spaudos konferenciją. Maršalkos nuomone, ratifikuotos Lietuvos ir Lenkijos sutarties "tikslios ir tinkamos formuluotės ypač svarbios gvildenant sunkiausias ateities problemas". Svečias pasakė "esąs giliai įsitikinęs, kad sutarties teikiamas galimybes Lietuvos lenkai panaudos valstybės, kurioje jie gyvena, labui ir jos visuomenei praturtinti". Maršalka J.Oleksis siūlė "ieškoti to, kas mus jungia, o ne to, kas skiria... Mus jungia bendras kultūrinis palikimas. Juk galime sakyti- mūsų Adomas Mickevičius, Vladislavas Sirokomlė, Juozapas Ignacas Kraševskis, Česlovas Milošas". Spaudos konferencijoje kalbėdamas apie Lenkijos užsienio politikos strateginius tikslus, J.Oleksis pasakė, kad Lenkija siekia tapti NATO nare. Lietuva "kuria Baltijos šalių miniintegraciją". Todėl per Lietuvos ir Lenkijos santykius galima būtų sujungti Baltijos ir Vyšehrado šalis. "Istorija nesibaigia. Praeities pakeisti negalime, tai kurkime ateitį, kuriai neturėtume priekaištų",- užbaigė konferenciją aukštasis svečias, nė žodeliu neužsiminęs apie skaudžiai lemtingas skriaudas, Lenkijos padarytas Lietuvai 1920-1938 metais.

Opozicija buvo (ir lieka!) absoliučiai teisi

Spalio 24d. spaudos konferencijoje konservatorių frakcijos seniūnas A.Kubilius kalbėjo apie Valstybės kontrolės departamento pateiktą Seimui privatizavimo teisėtumo tikrinimų ataskaitą. Ji buvo parengta vykdant Seimo 1994m. liepos 19d. nutarimą "Dėl kovos su nusikalstamumu ir teisės pažeidimais stiprinimo". V.Kubilius šios ataskaitos svarstymą Seime pavadino "vienu iš didžiausių smūgių, suduotų LDDP ir Vyriausybei per pastaruosius dvejus metus". VKD ataskaita rodo, kad neteisėtu būdu, apeinant pirminio privatizavimo įstatymą, pakeičiant valstybinių įmonių statusą kapitalizavus pelną, buvo nusavinta valstybės turto balansinė verte daugiau kaip už 2,5mlrd. Lt. Valstybės kontrolierius V.Kundrotas aiškiai pasakęs, kad "pagrindinė neteisėto privatizavimo priežastis- atsiradusios "žirklės" tarp infliacijos ir indeksacijos, kai, esant didžiulei infliacijai, valstybės turtas nebuvo indeksuojamas". Konservatorių frakcijos seniūno nuomone, tokiu būdu pripažįstama, jog "Seimo Opozicija buvo absoliučiai teisi, pusantrų metų kalbėjusi apie neteisėtą privatizavimą bei žalą, kurią padarė Vyriausybės atsisakymas indeksuoti valstybės turtą". Pasak A.Kubiliaus, šitaip buvo "privatizuotas" visas Vilniaus Gedimino prospektas ir kiti "saldainiukai". Seimo narių grupė kreipėsi į Generalinę prokuratūrą, prašydama ištirti, kas asmeniškai vilkino valstybės turto indeksavimą. Kalbėtojas teigė, kad "Lietuvos nacionalinę ekonomiką teks atkurti iš naujo". Tai turės padaryti visos partijos, "tiktai be LDDP". V.Kubilius mano, kad iš neteisėtos privatizacijos naudos turėjo ir kai kurie Seimo nariai, o už visa kas įvyko atsakingas ir Prezidentas.

Vadinasi, VKD ataskaita Seime labai pavėluotai svarstyta ne be tikslo. Antraip toks svarstymas būtų į drūzgus sumalęs LDDP, Vyriausybės ir Prezidento labai aktyvią propagandą prieš teisingumo referendumą. Daugelis rinkėjų būtų praregėję ir pasirinkę pilietišką sprendimą. Dabar valstybės turto dalybos bus užbaigtos palyginti ramiai,

Kas nekenčia rezistencijos dalyvių?

Rugsėjo 27d. LDDP frakcijos atstovė G.Jurkūnaitė pateikė Seimui nutarimo projektą, kuriuo siekiama "pripažinti netekusiu galios Lietuvos Respublikos AT Prezidiumo 1990m. spalio 31d. nutarimą Nr.I-735 (Žin., 1990, Nr.32-780), kuriuo buvo įkurta komisija įstatymui "Dėl asmenų, represuotų už pasipriešinimą okupaciniams režimams, teisių atstatymo". Toks nutarimas motyvuojamas tuo, kad "yra įkurtas Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras". Nutarimo projektui pritarta. Prieš balsavo 31 Seimo narys, du susilaikė. Balsavo "už" 31 LDDP frakcijos nariai: A.Bendinskas (buvęs politinis kalinys), V.Arbačiauskas, J.Baranauskas, J.Bastys, J.Bernatonis, R.Bloškys, S.Burbienė, K.Gaška, B.Genzelis, A.Giedraitis, A.Greimas, B.Jagminas, L.Jaskelevičius, A.Kairys, V.Kanapeckas, K.Kubertavičius, J.Kubilius, A.Kunčinas, L.Linkevičius, V.Mačiulis, R.Markauskas, J.Nekrašius, A.Nesteckis, J.Pangonis, G.Paviržis, A.Pocius, Z.Povilaitis, J.Požėla, V.Pranevičius, A.Ražauskas, V.Ražukas, A.Salamakinas, M.Stakvilevičius, I.Šiaulienė, V.Šumakaris, A.Tauras, V.Zimnickas ir J.Žebrauskas.

Trys šios frakcijos nariai balsavo prieš: V.Astrauskas (medicinos mokslų daktaras), V.Saulis (kurio žmona gimusi tremtyje) ir A.Sadkauskas (buvęs kolūkio pirmininkas). Susilaikė vienas LDDP frakcijos narys- žurnalistas B.Rupeika ir J.Veselka (jo tėvas žuvęs rezistencijoje).

Jokiai frakcijai nepriklausantis buvęs kolūkio pirmininkas A.Vaižmužis pritarė nutarimo projektui. Artimiausiu metu minėtasis nutarimas bus priimtas.

Kazimiero Uokos bado protestas

Kovo 11-osios Akto signataras, Seimo tautininkų frakcijos narys K.Uoka kreipėsi į Molėtų rajono Giedraičių apylinkės viršaitį su tokio turinio raštu:

"Prašau Jūsų sutikimo nuo šių metų lapkričio 3d. Giedraičiuose, prie paminklo žuvusiems už Lietuvos laisvę pradėti neterminuotą bado akciją prieš Vilniaus biurokratų vykdomą Lietuvos pramonės ir ūkio griovimo politiką, prieš Seimo ir Vyriausybės daromas nepagrįstas ir nacionalinį orumą žeidžiančias nuolaidas mūsų valstybės nedraugams.

Akcija skirta Lietuvos Respublikos Seimo dvejų metų darbo sukakčiai pažymėti toje vietoje, kur prieš 74 metus tarptautinės organizacijos biurokratai sustabdė mūsų savanorių žygį į Vilnių.

Jus gerbiantis Kazimieras Uoka".

Beprotybė- baisiausia

Visos ligos yra baisios, bet beprotybė baisiausia. Šia liga mes dažniausiai ir sergame. Kas tik norėjo (jau nekalbu apie kagebistus), net prasčiausias vertelga sugeba mus apmulkinti. O didžiausias mūsų priešas buvo ir liko tik mūsų pačių liežuvis. Juk niekas taip nesuskaldė ir nesupriešino žmonių kaip mūsų pačių liežuviai. Jie baisesni už tankus ir "Kalašnikovo" automatus, nes nuo šių dar gali pabėgti. Todėl didesnė dalis buvusių dorų tremtinių ir politkalinių pasitraukė į šalį nuo visuomeninės politinės veiklos. Dauguma tremtinių, gavę bevertę rublių kompensaciją, skubėjo juos įdėti į taupomąją kasą. Protingesni bent spėjo ką nors įsigyti ar tiesiog skaniau pavalgyti. O ką tuo metu darė raudonoji nomenklatūra? Susišlavė turtą senomis, valdiškomis kainomis. Komunistai lieka vieningi, o mūsų vargšai tremtiniai ir politkaliniai pešasi tarp savęs dėl niekų. Patys save nusiskriaudę, pas komunistus eina teisybės ieškoti- rašo į "Tiesas", virtusias "Dienomis", beldžiasi į valdančiųjų komunistų duris ir didžiuojasi ten paglostyti. Taip, jie viską gali, nes visko turi, visas turtas jų rankose, visa spauda, visi dienraščiai jiems tarnauja.

Sukimės nepasiduoti tai baisiai ligai- beprotybei, būkime vieningi ir skirkime tikrus ir pramanytus priešus.

Jonas NOREIKA

Kaunas

Oskaras Romero - šių laikų kankinys

Lietuvą pasiekė žinia, kad dėl savo krikščioniškų įsitikinimų 1980m. didvyriškai žuvęs San Salvadoro arkivyskupas Oskaras Romero šiemet gali būti pripažintas ir paskelbtas Palaimintuoju. Spausdiname vokiečių žurnale "Tag das Herrn" 1990m. publikuoto F.Fegeler rašinio santrauką apie šį nepaprastą dvasininką. Ją parengė Kauno karmelitų bažnyčios kunigas Kazimieras STATKEVIČIUS.

Arkivyskupas O.Romero niekada nebuvo nuolaidus, bet žmogiškąjį teisingumą siekė įgyvendinti tik taikiai. Žinodamas, kad Salvadore daugiau kaip 4 milijonai gyventojų beviltiškai skursta, kad jų likimą lemia keliolika itin turtingų šeimų ir nuolatiniai politinių grupuočių vaidai, O.Romero savo pamoksluose reikalaudavo šalies vadovų, kad šie varguomenės gyvenimą kuo skubiau pagerintų. (Po 1979m. valstybinio perversmo respublikai vadovauja karinė-civilinė chunta- 14 departamentų.) Ginčijosi jis ir su Bažnyčiai įtakinga vietos valdžia. Ne kartą atsidurdavo tarp politinių frontų. Jam ne sykį grasinta mirtimi, tačiau asmeninės apsaugos jis atsisakė: "Man nereikia jokios apsaugos, jos reikia mano kaimenei, kuriai tenka kęsti neturtą ir prievartą".

1980m. kovo 23d. jį nušovė (dabar žinomų žudikų gauja) San Salvadoro onkologijos klinikoje aukojantį šv.Mišias. Be to, per O.Romero laidotuves San Salvadore 40 gedulo eisenos dalyvių nužudyta ir 200 sužeista.

Turtingųjų šeimų tarpusavio varžytinės ir socialinė neteisybė, politinių partijų kova kelia visuomenės įtampą, šalį įstūmė į dešimtmetį pilietinį karą (70 000 aukų).

Arkivyskupas Oskaras Romero buvo vadinamas Tautos vadu. Bet ir tai dar ne viską apie jį pasako. Tas labai paprastai gyvenęs žmogus niekada nepaisė valdžios nuomonės. Jis buvo artimas Opus Dei sąjūdžiui.

Pamaldos prof.J.Balčikonio bute

Rinkdamas medžiagą apie arkivyskupą Matulaitį, buvau nuvykęs (1969 08 20) į Žaslius pas kun.dr.J.Stakauską. Jis papasakojo kai ką įdomaus ir apie kalbininką, akademiką, universiteto prof.Juozą Balčikonį ir Vandą Zaborskaitę.

Buvo planuota, kad per Velykas šv.Mišias turėsiu atnašauti pas vienuoles seseles Vilniuje, bet aplinkybėms pasikeitus šmėstelėjo mintis užsukti pas prof.J.Balčikonį. Jis jau buvo išėjęs į pensiją. Manau, kodėl jam nepasiūlius pasimelsti jo bute per tokią svarbią šventę.

Per Velykas ir Kalėdas komunistai su nepaprastu uolumu seka, kad kas iš žymesnių žmonių nedalyvautų pamaldose, kad savo pavyzdžiu "nepiktintų liaudies". Taigi, galimas daiktas, prof. J.Balčikonis nerizikuos per šv.Velykas eiti bažnyčion. Tad užsukau pas jį ir sakau:

- Šiandien tokia didelė šventė- Velykos. Ar kartais nesutiktumėte su manimi drauge pasimelsti? Galėčiau aukoti šv.Mišias jūsų bute.

- Gerai,- sutiko profesorius.- Tik palaukime, kol tarnaitė išeis į bažnyčią.

- Gal norėtumėt ką iš pažįstamų pasikviesti drauge pasimelsti?- pakišau jam mintį.

Profesorius paskambino profesorei, filologijos daktarei Vandai Zaborskaitei. Kai toji atėjo, profesoriaus bute atnašavau šv.Mišias. Juodu susikaupę meldėsi. Atsisveikinant norėjo man sumokėti, bet aš atsisakiau.

Paskutinį kartą aplankiau prof.J.Balčikonį spec.ligoninėje Antakalnyje. Tada išklausiau išpažinties ir daviau jam šv.Komuniją. Netrukus profesorius mirė.

Kun.J.Stakauskas sakėsi, kad ligonių sakramentais jis aprūpinęs ir profesorių, biologijos mokslų daktarą, akademiką, nusipelniusį mokslo veikėją P.Šivickį. Tai buvę 1968m. spalio mėnesį.

Kun.Viktoras ŠAUKLYS

UŽSIENIEČIAI APIE MUS

Dar kartą apie kančių istoriją

UŽSIENIEČIAI APIE MUS

Perskaičiau "Lietuvos kovų ir kančių istoriją" ir A.Eidinto straipsnius "Drauge" ir "Tėviškės žiburiuose". Manau, kad p.Nainys turėjo suprasti, kad KGB irgi žino, jog toks leidinys bus leidžiamas, tad stengsis prikišti čia ir savo rankas. Nainys buvo perspėtas, bet pasirinktais šio leidinio sudarytojais beatodairiškai pasitikėjo ir, net nepatikrinęs jų darbo rezultatų, pasirašė lėšas. Nejau knygos sudarytojai dr.H.Šadžius ir prof. V.Kašauskienė nebuvo girdėję ir skaitę kalinių ir tremtinių atsiminimų, nežinojo apie tikrąjį genocidą? Ar jiems, renkant knygai medžiagą, radus melagingus dokumentus, nekilo noro pridurti tiesos- paaiškinimo, kaip iš tiesų buvo tremiama. Manau, kad šie istorikai žinojo, ką reikėjo daryti, kitaip iš komunistų jie nebūtų gavę daktaro ar profesoriaus titulų.

Visados visi SSRS įstatymai skambėjo gražiai. Juk ir SSRS konstitucija buvo gražiausia ir humaniškiausia pasaulyje, bet jos niekas nesilaikė. Jei kuris stengėsi laikytis, jau seniai ilsisi Sibire po velėna. Ir knygos sudarytojai nebūtų buvę daktarai ir profesoriai, jei jie būtų laikęsi SSRS konstitucijos. SSKP CK ir KGB žinojo, kad, kada nors aprašant SSRS, iškils ir trėmimų klausimas, tad pasiteisinimui išleido tokius humaniškus trėmimo įsakymus ir laukė patogios progos juos paskelbti. Štai ir lietuviai istorijos daktarai, profesoriai ir recenzuotojai, esant Lietuvai nepriklausomai, išleido knygą apie tuos humaniškus trėmimus. Ir PLB, kuri visados buvo nusiteikusi prieš SSRS, aprobavo ir finansavo melo knygos leidybą. Kyla klausimas: kam skirta ta knyga. Šis tomas turėjo būti išleistas pagal susitarimą 5-asis, su komentarais-paaiškinimais. Gaila, kad išleistas pirmasis- be komentarų ir paaiškinimų ir paleistas į rinką, platinamas. Nors p.Nainys sakėsi, kad tos knygos tolesnis leidimas ir platinimas bus sustabdytas, bet knyga vis pardavinėjama, ir ne tik Lietuvoje, bet ir Amerikoje, ir Kanadoje, reikia manyti, ir kitur. Vėl klausimas: jei p.Nainys nepajėgė tos knygos platinimo sustabdyti, tai kas tos knygos savininkas ir kas turi teisę ją platinti? Turbūt naudodamasi proga, KGB, sudarytojų ir recenzentų padedama, rado "skylutę"... Šį tomą išleido pirmą ir jame parodė SSRS humaniškumą: juk tremiami buvo liaudies priešai, banditai, norint apsaugoti ramius Lietuvos piliečius nuo teroro ir žudymų. Net reikėjo suorganizuoti grupes "tėvynės gynėjų", o šios vienos nepajėgė apsaugoti ramių piliečių, tad reikėjo net ir kariuomenės pagalbos. Ši knyga sustiprino rusų teigimą, kad Lietuva pati prašėsi priimama į SSRS, kad Lietuvoje nebuvo partizaninio karo (tai jau ir Štromas teigia), bet vyko pilietinis karas, o SSRS buvo pakviesta padėti liaudžiai kovoti prieš liaudies išnaudotojus ir banditus, kad visi pabėgusieji į Vakarus irgi buvo banditai, žmogžudžiai, išnaudotojai, fašistai ir t.t.

A.Eidintas, stengdamasis bent dalį lietuvių nukreipti nuo kilusio protesto, ieškodamas sau pritarimo, vadovaudamasis primityviu komunistiniu supratimu, tą lietuvių protestą pavadina atskirų asmenybių "skandalu". Atseit lietuvių visuomenė nepasirengusi skaityti enkavedistų dokumentus. Vadovaudamasis komunistinėse mokyklose įdiegtu vienašališku supratimu, jis negalėjo suprasti, kad tas protestas kilo dėl šioje knygoje SSRS kagebistų tremtiniams parodyto tariamo humaniškumo. A.Eidintas puola kitus, norėdamas pats likti švarus. Tokios knygos išleidimas yra dar vienas pleištas, įvarytas tarp lietuvių istorikų, išeivių ir Lietuvos komunistinių istorikų. Išeivija visai nesistebi, nes tų "pleištų" buvo ir bus dar daug. O kai dėl A.Eidinto siūlomo "bendro triūso", tai daug kas priklausys nuo KGB, kuri valdė ir įsakinėjo Lietuvos valdžios ponams, kokiais metodais veikti. Geriausi kagebistai yra tie, kurie sugeba įlįsti į įvairių partijų viršūnes, pasidaro "nuoširdūs" patriotai, net viešai niekina LDDP, bet lemiamam momentui atėjus, savo įtaką nukreipia KGB ar LDDP naudai. Svarbu ne tai, kas sakoma, o kas daroma: stengiamasi suskaldyti bendruomenę. Lietuviams Lietuvoje ir išeivijoje reikia saugotis netikrų pranašų, vilkų avinėlių kailiais.

Dabar sudaryta grupė, kuri stengsis parengti paaiškinimus-komentarus, kokie turėjo būti parašyti 5-o tomo knygoje. Tai, žinoma, geriau negu nieko.

Juozas ULECKAS

Kanada, Torontas

UŽSIENIEČIAI APIE MUS

Partizanai turėtų būti drauge

UŽSIENIEČIAI APIE MUS

Gražu, kad J.Lukšos vardu pavadinta Garliavos gimnazija. Žiūrint tos šventės vaizdo įrašą kilo minčių, kad tremtiniai ir partizanai turėtų eiti kartu. Juk ir J.Lukša galėjo likti Vakaruose, bet paaukojo gyvybę už tėvynę. Ėjo vienas už kitus. Sibire partizanai ir tremtiniai taip pat laikėsi vienas kito. Taip daugelis išliko gyvi. Bet, grįžus į tėvynę, dalis pasuko kas sau. Vieni įsikūrė geriau, kiti blogiau, vieni "kombinavo", kiti nepajėgė "kombinuoti", treti turėjo grįžti atgal į Sibirą. Ne vieno ir pažiūros pasikeitė, o kitų vaikai ir anūkai nuėjo į "kitą pusę". Vargo broliai turėtų vengti skaldytis, nes visų svarbiausias tikslas- Lietuva. Sibire lietuvis, norėdamas susitikti lietuvį, nueidavo dešimtis kilometrų, o dabar Lietuvoje negali į Vilnių nuvažiuoti į demonstracijas: geriau tegul kitas eina, be manęs apsieis ir t.t. Reikia dešiniųjų vienybės, tada pasieksite ko norite.

Kitas kalbėtojas, buvęs partizanų fotografu, iškėlė mintį, kad partizanai turėtų būti laidojami jų žuvimo vietose. Tada parodytų kančios kelią. Būtų reikšmingas kiekvienas krūmelis, eglaitė, griovelis ar tiltelis. Nežinomose vietovėse partizanas turėjo visų bijoti, o žmonės daugiau bijojo partizano ginklo. Partizanas negalėjo be ginklo ir pajudėti, kad būtų neužpultas. Gyventojai ir partizanai bijojo ir išdavyščių. Tad turėjo bijoti vienas kito. Partizanus nugalėjo ne rusai, bet išdavikai ir stribai. Partizano žuvimo vietoje turėtų būti akmuo su užrašu ar kryželis. Gal kas kilometras ar pusė žuvęs partizanas. Pastačius mažus paminklėlius, jaunosios kartos ir turistai pamatytų, koks sunkus buvo partizanų kelias ir kokia menka galimybė buvo išlikti gyvam. Jei tie kryželiai būtų padengti fosforu ar kita naktį švytinčia medžiaga, būtų ypač įspūdingas vaizdas. Gal tada ir tie, kurie buvo prieš partizanus nusiteikę, pajustų sąžinės graužimą.

Labai gražu, kad partizanų palaikai iš visokių sąvartynų surenkami ir iškilmingai palaidojami, bet tai yra tik kapai, o ne ta šventa gyvybės paaukojimo vieta.

Juozas ULECKAS

Kanada

Nutylėtas genocidas

Prieš 50 metų, baigiantis Antrajam pasauliniam karui, į Rytprūsius įžengusi Raudonoji armija spalio 16-ąją pradėjo vykdyti žiaurų vietinių gyventojų genocidą.

Nors Maskvos radijas 1943-1944m. skelbė, kad "Mažoji Lietuva-tai kraštas, nuo amžių lietuvių gyventas, jų prakaitu ir krauju laistytas... Jis bus grąžintas Lietuvai!", tačiau kareiviai atsiliepė į Iljos Erenburgo kvietimą "žudyti visus- ir gyvus, ir negimusius".

Žuvo šimtai tūkstančių šio krašto gyventojų: vokiečių, lietuvių, lenkų. Juos gyvus degino prie Gelupės geležinkelio, šaudė ir sprogdino suvarytus ant Kuršių marių ledo, skandino, prievartavo, kalė gyvus prie medžių. Dešimtį tūkstančių badu numarino Tepluvos konclageryje.

Taip buvo išnaikinti Mažosios Lietuvos lietuviai, apšaukti "nacių palikuonimis". Nutilo Mažoji Lietuva-Herkaus Manto ir Donelaičio žemė, iš kurios gūdžiais spaudos draudimo metais sklido lietuvybė ir ėjo knygnešių keliai į didžiąją Lietuvą. Genocidas nukirto šiame krašte lietuviškąją šaką, išnaikino tautinį paveldą. Dabar tai tik Rusijos kolonija su pakeistais miestų ir kaimų pavadinimais, upių vardais.

Spalio 16-ąją Kaune, Vytauto Didžiojo bažnyčioje už Mažosios Lietuvos kankinius atnašautos šv.Mišios.

Po pamaldų negausi miesto visuomenė prie Nemuno susirinko į minėjimą. Tautininkų sąjungos Kauno valdybos pirmininkė Laima Mikelienė ir Seimo narys Leonas Milčius apžvelgė bendras baltų tautų šaknis ir likimus, išreiškė pagarbą nekaltoms iki šiol nepelnytai užmirštoMažosios Lietuvos genocido aukoms.

Minėjime kalba Tautininkų sąjungos Kauno valdybos pirmininkė Laima Mikelienė

Nemunu į marias išplaukė dešimt gedulo vainikų...

Antanina GARMUTĖ

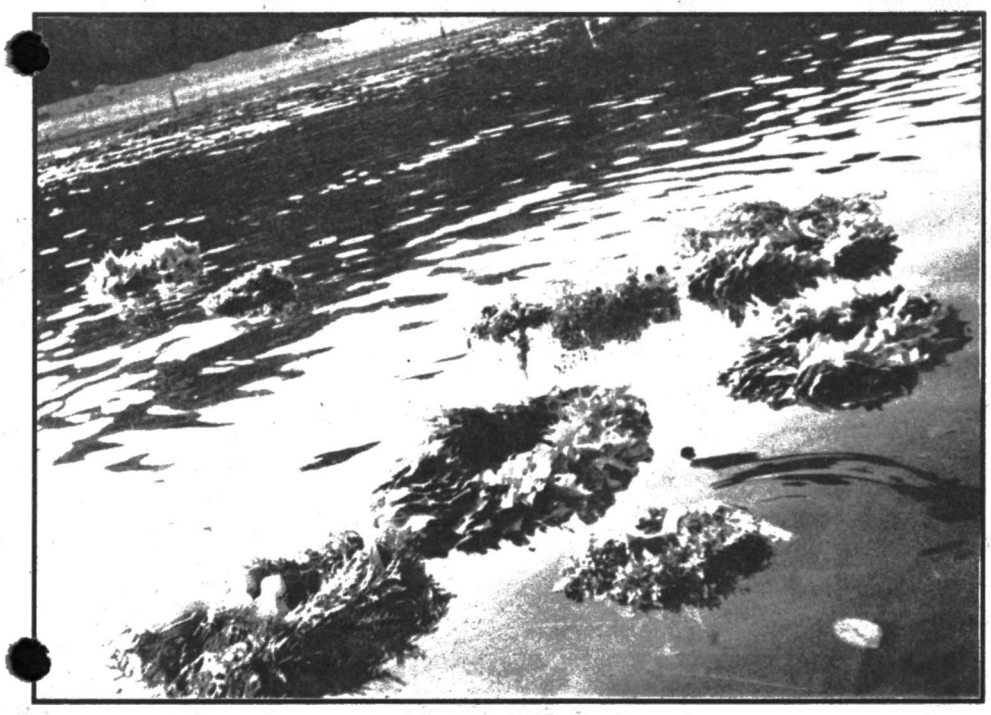

Autorės nuotraukos

Į Kuršių marias Nemunu plaukia gedulo vainikai

ŠAKIŲ raj. Spalio 8d. Plokščiuose paminėtas poeto Antano Venio 90-metis, istoriko, kunigo Jono Matusos 95-metis ir kultūros veikėjo, plk.ltn.Jono Švedo 100-metis.

Šv.Mišias už jų vėles Plokščių bažnyčioje aukojo parapijos klebonas kun.A.Urbanavičius. Po to Zanavykų bendrijos atstovai, plokštiečiai ir jubiliatų giminės aplankė žymiąsias miestelio vietas. Prie Kančių memorialo žodį tarė mokytojas V.Ambrasas, apie nepriklausomybės kovų ir pokario kančių atminimo įamžinimą kalbėjo pašto viršininkas S.Matusa. Paskui svečiai aplankė mokyklos muziejų, kuriame veikė parodą, skirta jubiliatų atminimui, susipažino su kita istorine medžiaga apie žymius šio krašto žmones: Konstantiną Bajerčių, Tomą Glodą, Antaną ir Praną Gudaičius, Mariją Krasauskaitę.

Salėje įvyko minėjimas. Pranešimą padarė Albinas Vaičiūnas, Audronė Matijošienė ir Jonas Jurevičius. Aktorius ir poetas Kęstutis Genys pasakė emocingą, jaudinančią ir poetišką kalbą, prisiminė Plokščiuose pas senelius praleistą vaikystę.

Romas BACEVIČIUS

Bernardo ALEKNAVIČIAUS nuotrauka

Prie rūsio, kuriame buvo kankinami plokštiečiai. Ant sienos užrašyta apie 400 šio valsčiaus raudonojo teroro aukų pavardžių

Universiteto rektorius V.Čepinskis

Lietuviška tarybinė enciklopedija rašė: "Prof.V.Čepinskis skleidė materialistinius pradmenis ir ateizmą" (psl.322). Toks jis galėjo būti jaunystėje, nes studijuodamas Petrapilio universitete galėjo būti užsikrėtęs ateizmu. Bet vėliau, kai geriau pažino Kristų ir krikščionybės kultūrinį įnašą, tapo tikinčiu. Mažas mokslas kartais atitolina nuo Dievo, o didis prof.V.Čepinskį suartino su Dievu.

Kai 1922m. fizikų tėvu vadintas prof. V.Čepinskis buvo išrinktas Kauno universiteto rektoriumi, laiku atlikdavo išpažintį, priimdavo šv.Komuniją (Vatikano radijas, 1967m. sausis). Savo darbo kambaryje laikė kryžių. Maža to- jis rūpinosi savo augintinės religiniu auklėjimu, o susirgęs jai kalbėjo:

- Tu neturi tėvo. Jei aš mirčiau, vieno prašau tavęs: neužmiršk Dievo! Religija gyvenimą įprasmina...

1920m. prof. V.Čepinskis apsilankė pas Šv. Tėvą Benediktą XV. Delegacijoje dalyvavo J.Staugaitis, M.Sleževičius ir Soloveičikas. (Šį, kaipo žydą, pas popiežių įleido tik po palaiminimo.)

"Ponai Sleževičius ir Čepinskis buvo pasiėmę su savim rožančių dovanų parveži pažįstamiems. Tuos rožančius Šv. Tėvas mielu noru pašventino ir pridėjo atlaidus...

Prof.Čepinskis buvo ypatingas šv. Pranciškaus Asyžiečio gerbėjas, dažnai kalbėdavo apie tą šventąjį. Dabar, atvykus Italijon, kaip kartas buvo proga aplankyti Asyžių, kur šventasis gyveno ir mirė". (Vysk.J.Staugaitis, Mano atsiminimai)

Kairiosios krypties dienraštis "Lietuvos žinios" priekaištavo prof.Čepinskiui: kaip, girdi, jis, mokslo žmogus ir dar socialistas, galėjęs bučiuoti popiežiui žiedą.

Prof.Čepinskis atsakė, kad jis bučiavęs popiežiaus žiedą ne tik kaip delegacijos narys, bet ir kaip Čepinskis. To jis nesigėdijąs.

Sovietinė spauda įžymiausius mūsų mokslininkus pristatydavo visuomenei kaip ateistus. Iš tikrųjų dažnas jų nebuvo ateistas. Nesvarbu, kokią vietą užimi, kokio aukšto mokslo esi- geros valios žmogus visada lenkia galvą prieš Kristaus asmens didybę. Tai patvirtina daugybė mokslininkų, profesorių, generolų ir prezidentų. Jie buvo didžiai išsimokslinę ir religingi.

Kun.Viktoras ŠAUKLYS

Begaliniai rinkimai

Jau antri metai renkamas atstovas į Seimą 59 Kaišiadorių rinkiminėje apygardoje. Dėl nepakankamo rinkėjų aktyvumo jis vis neišrenkamas.

Kodėl čia tokia painiava? Kodėl nusivylę žmonės neina balsuoti? Kaišiadorių raj. LDDP bei senieji biurokratai, jausdami, kad jų populiarumas rajone labai menkas ir jų kandidatui laimėti nėra jokių šansų, ėmė agituoti žmones, kad išrinktasis Seimo narys vis tiek jiems nieko gero neduos, todėl verčiau visai neiti balsuoti. Nemaža žmonių ir patikėjo buvusių komunistų apgaule.

Lapkričio 13d. ketvirtą kartą vyks rinkimai. Girdėti, kad ir šiuo kartu LDDP stengsis rinkimus boikotuoti. Vėl gali būti vėjais iššvaistyti rinkimams skirti nemaži pinigai. Ir tai vis valdančiosios LDDP dėka. O Kaišiadorių apygardos žmonės gali ir vėl likti be savo atstovo Seime. LDDP dabar daro viską, kad L.Sabutis liktų vienintelis kandidatas ir atsiimtų savo kandidatūrą.

Antanas BIELINIS

Elektrėnai

Šiaurės pašvaiste prisiminus

1952-ųjų Naujuosius metus sutikome Lukiškių kalėjime. Po geros savaitės buvome Leningrado persiuntimo punkte. Iš čia vėl kelionėn. Važiavome dar savaitę, pakeliui palikdami po kelias mergaites.

Iš kairės: ukrainietė Stefa, Birutė Bartkutė, Janina Mozūraitė, Onutė Leščinskaitė, Valė Pajedaitė. Vorkuta, 1955m.

Galiausiai pasiekėme lagerį. Tai buvo 1-oji plytinė. Čia mus visas sugrūdo į atskirą izoliuotą pastatą. Visą mėnesį jame išlaikė. Aprengė "vatinėmis" ir kasdieną vesdavo į zoną dirbti, kad greičiau priprastume prie šiaurės klimato. O kaip sunku buvo kvėpuoti! Atrodė, kad tuoj užtrokši kvapo neatgavęs. Per mėnesį prie visko pripratome.

1-osios plytinės lageris buvo perpildytas, todėl mus, naujokes, išvežė tolyn, į "Pričachnos" lagerį. Čia jau buvo apie 20 barakų. Išskirstė visas po brigadas. Darbų buvo visokių: lentpjūvėje, statybose, prie kelių valymo. Mane paskyrė į kelių valymo brigadą. Valytuvų tada nebuvo, valydavome kastuvais. Per dieną tiek primosuoji, kad vos grįžti į baraką, o dešimtininkas dar išbara, kad blogai dirbi. Pūgos siaučia ištisas dienas- tik nuvalai ir vėl užpila sniegu, ir taip daina be galo.

Mūsų brigadą išformavo ir pradėjo siuntinėti, kur prireikdavo darbo jėgos- ir naktį keldavo, kai ateidavo vagonai su miško medžiagomis. Rąstai storiausi, iš vagono dugno taip sunku būdavo juos išristi...

Mūsų barake gyveno mergaitės, kurios dirbo bazėje. Jos buvo ir pavalgiusios geriau, ir apsirengusios gražiau, atsinešdavo iš bazės maisto ir ruošdavosi virtuvėje. Nutariau ir aš viršininko paprašyti, kad perkeltų dirbti į bazę. Paskyrė mane į bazę dirbti iškrovėja ir pakrovėja. Bazė buvo netoli miesto. Ateidavo vagonai su cukraus maišais po 100 kg, reikėdavo po keletą vagonų iškrauti į sandėlius. Buvo sunku, bet turėjau sveikatos. Daugiausia dirbau prie svarstyklių.

1953m. pavasarį, apie kovo-balandžio mėnesį pradėjo kalbėti, kad mūsų lagerį panaikins. Kurių bausmės mažos, laisvai vaikščios į darbus, o nuteistąsias 25 metams išsiųs.

Vieną dieną taip ir padarė. Susirinkę ką turime, sukrovėme į vežimą, o pačios su manta iš paskos. Prie Vorkutos upės iškrovė viską ir liepė užsinešti ant kalno į barakus. O kalno statumas! Nešuliai sunkūs, slysta... Vorkutos upės vidury-je maža salelė, kurioje stovi du gyvenamieji barakai, valgykla ir administracijos pastatas. Anksčiau čia buvo vokiečių koncentracijos stovykla.

Dirbome molio kasykloje. Lynais per Vorkutą siųsdavome vagonėlius, prikrautus molio. Kol tas kalnas buvo įšalęs, du vyrai ateidavo sprogdinti molio: išgręždavo skyles, pridėdavo sprogmenų. Išsprogdinus mes eidavome rinkti molio gabalų ir, prikrovusios vagonėlį, stumdavome į centrinę liniją. Birželio mėnesį, prasidėjus atlydžiui, nuo kalno ėmė slinkti "plavūnas"-reikėjo saugotis, kad neužpiltų. Lietus pila, visos šlapios, vagonėlis neklauso- išstūmus į centrinį kelią, nugriūna. Pakelti jo neįmanoma- reikia iškabinti visą molį ir vėl prikrauti.

Ruduo buvo sunkiausias metas. Pradėjo vežti daržoves, vagoną po vagono. Tik spėji pareiti namo, nusiprausti- ir jau kviečia atgal-vagonų pilna bazė. Ir vėl einame 5 km, nukabinę nosis.

Mūsų brigada dirbo sunkiausius darbus, bet užtai maisto pasiimdavome visokio, koks tik pakliūdavo po ranka. O savo "pajkę" nunešdavome į kitus barakus, mergaitėms, kurios irgi sunkiai dirbo statybose- kasė duobes namų pamatams. Duobė turėjo būti 5 m gylio, o įšalusią žemę reikėjo kirstuvais po gabalėlį iškapoti. Neįvykdžiusios normos negaudavo duonos.

"Kapitono" brigada. Bezimenka, 1955m.

Artėjant žiemai, turėjo atidaryti naują šachtą "Jum-jega". Reikėjo skubiai nutiesti geležinkelį, todėl visas laikinai perkėlė dirbti ten. Vienos bėgius tiesėme, kitos žvyrą nuo bėgių kasėme, net ir "aktuotomis" dienomis.

Šešių lietuvaičių vestuvės Vorkutoje. 1956m.

Vargdamos molio kasykloje, gavome laiškutį, kad vyrai streikuoja- prašo peržiūrėti bylas, pagerinti gyvenimo sąlygas. Kitą dieną nuėjusios į darbą irgi nedirbame- stovime pasirėmę kastuvus ir reikalaujame, kad pakeistų darbą, bausmes sumažintų. Vakare prasidėjo tardymai, kas organizavo streiką. Kai kas ir "šaltosios" gavo. Paskui pradėjo paleidinėti nepilnametes ukrainietes, ruses. Lietuvaitės parašė skundus į Maskvą.

Vieną vakarą į baraką suvirto daugybė uniformuotų vyrų ir pasakė, kad po mėnesio mus lageryje pakeis vyrai- kriminaliniai nusikaltėliai. Po mėnesio mus perkėlė į 2-ąją plytinę. Čia daugiausia dirbo katorgininkės, nuteistos mirties bausme. Dauguma jų jau baigė atlikti bausmės laiką. Katorgininkės visada viršydavo planus, todėl valdžiai buvo skiriamos didžiulės premijos. O kai mes pradėjome čia dirbti, visi rodikliai smuko. O ko mums draskytis- priešakyje dar daugel metų.

Kai sumažino bausmę, išleido iš zonos. Reikėjo susirasti butą, gamintis sau maistą. Netrukus visas paleido į laisvą trėmimą. Paskui panaikino plytinę... Neištekėjusias išvežė į Sibirą...

Birutė MALAKAUSKIENĖ

Jie žuvo už laisvę

1950 03 13 Tauragės valsč., netoli Ceikiškių k. žuvo Butageidžio štabo viršininkas Miškinis (sl.), Vaišnoris (sl.) ir Butageidžio štabo žvalgybos viršininkas Kondratas-Skaisgiris.

Minėtoje rinktinėje kovojo Juozas Bagdonas-Akis, žuvęs 1949m. prie Upynos, ir Kazys Bagdonas-Ūdra, kilęs iš Tubinių k., žuvęs 1948m.

Sulaikymo akte (LVVDA F3377 Ap.55 B.214) rašoma: "Čekistai (Tauragės) Tyrelio miško 110 kvadrate 1949 05 13 miške prie laužo užklupo belenkiantį lankus krepšiams partizaną ir ėmė į jį šaudyti. Sužeistas ir bandęs bėgti, bet buvo sugautas. Tai Pranas Ablošinskas, g.1910m. Vabalų k. Laukuvos valsč., partizanas nuo 1945m.,sl.-Tautgaila .

1949m. birželio 14d. čekistų aktas. "40 kareivių tikrino Kesčių apylinkės Emitjaus Kvidukos sodybą. Nukauti šie Stasio Sadausko-Bijūno būrio kovotojai:

1. **Pranas Kakta-Šturmas**, g.1919m., iš Ringių k. Žygaičių valsč. Partizanas nuo 1947m.
2. **Pranas Adelberkis-Drugelis**, g. 1924m., iš Ringių k. Partizanas nuo 1947m.
3. **Antanas Toleikis-Uranas** (antras slapyvardis Ramūnas), g.1926m., iš Vizbūtų k. Tauragės valsč. Partizanas nuo 1947m.
4. **Jonas Jončas-Lakūnas**, g.1927m., iš Aukštupių k. Žygaičių valsč. Partizanas nuo 1946m.
5. **Fabijonas Abramas-Pušis**, g.1920 m., iš Prišmantų k. Žygaičių valsč. Partizanas nuo 1948m.
6. Partizanas,slapyvardžiu **Nevėžis**, 27-28 metų, kilęs iš Šakių ar Vilkaviškio apskrities."

1950m. pradžioje Laukuvos, Šilalės, Kvėdarnos valsčiuose veikė Jono Kentros-Ruteinio būrys. Be vado Jono Kentros, šiame būryje kovojo Juozas Kentra, Jonas Gružinskas-Galiūnas, g.1922m., kilęs iš Laukuvos apskr., partizanas nuo 1949m., Simas Budreckas-Vyturys, Algirdas Letukas-Žalgiris, Simas Kromelis-Perkūnas ir kt.

"Nemuno" partizanų rajono štabas sunaikintas 1949m. pradžioje. Eržvilko apylinkėse 1946m. veikė žaibo partizanų būrys. Šilalės raj. Vaitinėnų apylinkėse veikė Jaunučio būrys, kurio vadu buvo Simanas Gavėnia-Drąsutis, žuvęs 1948m. su 14 partizanų.

Kiekviena diena atverčia naujus partizaninės kovos puslapius. Jie turi būti plačiai paskelbti, kad neliktų užmirštas nė vienas partizanas. Tai mūsų pareiga.

Kęstutis BALČIŪNAS

Kvėdarna

REZISTENCIJAI - 50

LAISVĖS AUKŲ ATMINIMUI

"Didžiosios kovos" apygardos partizanai veikė Trakų, Kaišiadorių ir Ukmergės apskrityse. Partizanavo daugiausia vietiniai vyrai, keliolika kovotojų dar tebėra gyvi, bet daug jų žuvo, daug ir kolaboranto J.Markulio-Erelio išduoti lagerius ir tremtį perėjo.

Rugsėjo 24d. Kaišiadorių katedroje šv.Mišias už žuvusius partizanus aukojo ir jų atminimui pamokslą pasakė parapijos klebonas, buvęs tremtinys, kun.Vytautas Sudavičius. Katedroje prie tautinėmis vėliavomis papuošto katafalko budėjo garbės sargyba, dalyvavo gyvi išlikę partizanai, politiniai kaliniai ir SKAT Kaišiadorių būrio kariai.

Po pamaldų vykome į Kaugonių kaimą, Jono Petkevičiaus sodybą, kurioje (1944m. rugpjūčiui baigiantis) įvyko steigiamasis partizanų susirinkimas. Buvo įkurta "Didžiosios kovos" apygarda, vadu išrinktas buvęs policininkas Jonas Misiūnas-Žalias Velnias, jo pavaduotoju- Andrius Petkevičius-Aguona. Partizanai kovojo Trakų apskrityje, jie leido ir laikraštį "Žalia [illegible]ia", kuriame 1946m. pabaigoje parašė atsišaukimą į lietuvių tautą.

Tos kovos pradžios 50-mečio proga Petkevičių sodyboje pastatytas paminklinis koplytstulpis. Jį suprojektavo Kaišiadorių archit.Stasys Petrauskas, pagamino tautodailininkas buvęs tremtinys Algis Šalkauskas. Iš šios sodybos ėjome į Kaugonių mišką, kur pernai Petkevičių šeima pastatė kryžių 1945m. lapkričio 17d. čia žuvusiems trims partizanams: Andriui Petkevičiui-Aguonai, Ignui Kazakevičiui-Rūtai ir Kazimierui Kazakevičiui-Agurkui. Kryžių pašventino kun.V.Sudavičius. Po tų apeigų atsiminimais dalijosi buvęs partizanas Romualdas Sedleckas-Karkliukas.

Grįžę iš miško į Kaugonis, vėl susirinkome į buv. Petkevičių sodybą, prie koplytstulpio. Jį pašventino kun.V.Sudavičius. Kaišiadorių politiniai kaliniai ir tremtiniai pagiedojo religinių giesmių, padainavo partizanų dainų. Kalbėjo šio krašto partizanai Vincas Petkevičius-Dobilas, Benediktas Trakimas-Genelis ir LPKTS Kaišiadorių skyriaus pirmininkas V.Lozoraitis, partizanų ryšininkė Ona Kondrotaitė, buvęs politinis kalinys Marijonas Jusevičius.

Tai buvo įspūdinga šventė. Tegydo mūsų žaizdas Dievo, Tėvynės ir Artimo meilė, teveda mus į tikrai laisvą ir nepriklausomą Tėvynę- Lietuvą!

Vincas LOZORAITIS

Kaišiadorys

G.Morkūno nuotrauka — *Prie koplytstulpio*

Suklupę nuo kančios

Į dzūkus kreipiasi monsinj. A.Svarinskas

Vyresnio amžiaus merkiniškiai, aplinkinių kaimų žmonės gerai pamena baisius vaizdus Merkinės turgaus aikštėje- išniekinti partizanų kūnai ant grindinio... Niekam nevalia buvo prieiti, net naktį stribai saugodavo, kad giminės ar artimieji nepaimtų lavonų, nepalaidotų jų krikščioniškai. Neretai stribai išniekintus partizanų kūnus čia pat ir pakasdavo...

Jau aprimus vežimams į Sibirą, numaldžius pasipriešinimo prieš okupantus kovą, Merkinės vidurinė mokykla toje vietoje, kur buvo užkasta šimtai lavonų, įsirengė sporto stadioną. Kelios kartos mokinių bėgiojo po tą šventą vietą...

Atgimimo laikais istorija viską sugrąžino į savo vietas. Merkinės V.Krėvės vidurinės mokyklos mokytojas Juozas Kaupinis su grupele bendraminčių nutarė įamžinti žuvusiųjų už laisvę atminimą- vienas po kito kalnelyje kilo kryžiai- atminties ir vilties simboliai. Vėliau J.Kaupinis, pasitaręs su draugais, nutarė pastatyti kryžių kalnelyje koplyčią. Jų idėjai pritarė ir Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Varėnos skyriaus pirmininkas Vytautas Kaziulionis. Pradžioje buvo manoma ją statyti medinę (projekto autorius Albertas Belevičius). Vėliau, suradus statybai lėšų, nutarta koplyčią statyti mūrinę. Todėl projektas keitėsi. Savo pasiūlymus dėl statybos pateikė AB "Trobesiai" vadovas Vytautas Kuklys, statybininkas Vladimiras Jonika ir mokytojas Juozas Kaupinis.

Spalio 9d. koplyčia monsinj.A.Svarinsko iškilmingai pašventinta. Dalyvavo daug iškilių svečių: Seimo nariai I.Uždavinys ir J.Dringelis, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos prezidentas B.Gajauskas.

Monsinj.A.Svarinskas pašventino ir keletą naujų kryžių. Vienas jų skirtas drąsiam Lietuvos partizanui Vanagui. Tai- Dainavos šaulių dovana. Kryžių išdrožė mardasaviškis Stasys Plutulevičius.

Per iškilmes galima buvo įsigyti tremtinių A.Garmutės ir A.Savicko knygų apie kovas pokario metais, tremtį. Ne vienam pirkėjui čia pat užrašyti atminimo žodžiai.

Marija SEREIČIKAITĖ

Varėna

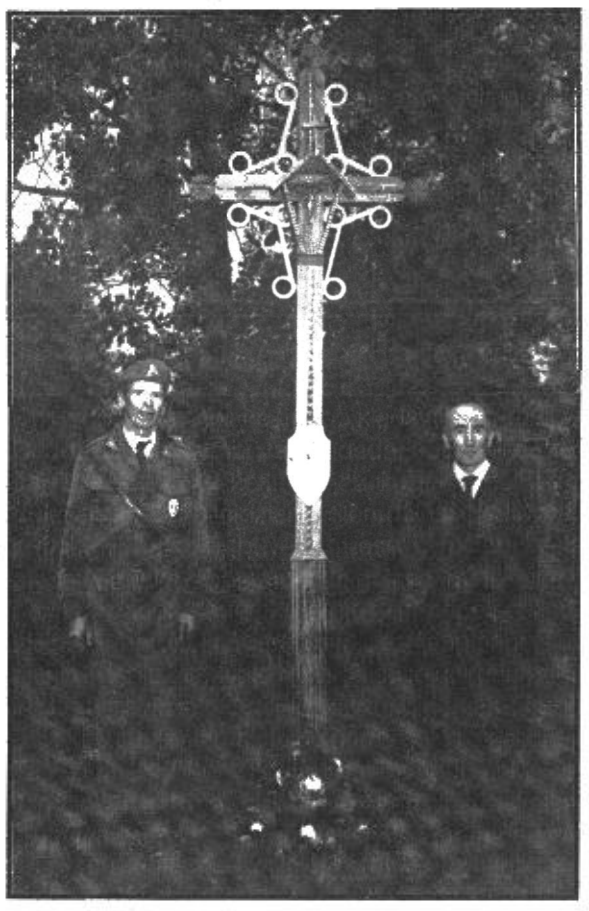

Jono BAGDONO nuotraukos

Prie naujojo kryžiaus partizanui Vanagui. Kryžiaus drožėjas šaulys Stasys Plutulevičius (kairėje)

ĮVYKIAI ❖ ĮVYKIAI

Garbė partizanams

ŠIAULIAI. Spalio 15d. miesto kultūros centro salėje įvyko partizaninės kovos 50-mečio minėjimas. Jį rengė politkaliniai ir tremtiniai, vadovaujami pirmininko Č.Dirkės.

Susirinkusieji salės fojė galėjo apžiūrėti stenduose išdėstytas nuotraukas, įvairių dokumentų fotokopijas, liudijančias apie pokario partizaninę veiklą. Šią ekspoziciją m jr.Zaburskio iniciatyva parengė karinė komendantūra. Eksponuoti ir albumai su buvusio partizano, dabar- politkalinių ir tremtinių tarybos nario ir fotografo Petro Pociaus nuotraukomis.

Salėje į pirmąsias eiles pakviesti buvusieji partizanai. Gavę žodį, nė vienas nesigyrė savo nuopelnais, tik prisiminė žuvusius bendražygius.

Kalbėjo "Laisvės kovų archyvo" bendradarbė N.Gaškaitė. Remdamasi išlikusiais dokumentais, ji partizanų drąsą palygino su Pilėnų gynėjų drąsa. O apie juos net 50 metų tylėta arba jie vadinti banditais. Iš tiesų partizaninė kova buvo gerai organizuota. Partizanai buvo drausmingi, laikėsi savo statuto, nors ir labai sunkiomis sąlygomis, leido spaudą. O žuvo jų daug vien dėl to, kad grūmėsi vieni su nepalyginamai geriau ginkluotu ir gausesniu priešu- raudonąja armija ir vietiniais išdavikais. "Tad ar ne per mažą pagarbą mes reiškiame kritusiems ir dar gyviems partizanams?"- klausimu užbaigė savo kalbą N.Gaškaitė.

Jos mintį pratęsė "Aušros" muziejaus darbuotoja A.Šopaitė, žuvusiųjų palaikų ieškojimo komisijos narė.

Buvęs tremtinys, dabarmiesto deputatų tarybos pirmininkas A.Lankauskas žemai nusilenkė susirinkusiems partizanams, jų ryšininkams ir rėmėjams, nes tik jų dėka šiandien plevėsuoja trispalvė ir galime viešai kalbėti apie praeitį, o kartu blaiviau žiūrėti ir į ateitį.

Tėvynės Sąjungos Šiaulių sk. pirmininkas, "Aušros alėjos" redaktorius A.Sėjūnas pažymėjo, kad tik partizaninė kova įbaugino okupantus, todėl Lietuvoje ir liko 80 proc. savų piliečių, kuo nei Latvija, nei Estija pasigirti negali.

Svečias iš Radviliškio A.Kamantauskas apgailestavo, kad šiandien valdžioje sėdi mūsų kankintojų- stribų ir komunistų- vaikai, kuriems mūsų prisiminimai ir kalbos ne prie širdies. Dėl to už genocido pasekmes niekas nebaudžiamas, dėl to depolitizuotos mokyklos, bažnyčios, kariuomenė: "Tad mūsų laukia dar ilga kova už tikrą laisvę ir teisingumą."

Kelmės Nepriklausomybės partijos atstovas V.Urbikas pasakė, kad ir dabar vyksta kova, tik be ginklo, vadinama politiniu pasipriešinimu. Jis susirūpinęs, kad ne visas jaunimas tiki partizanų veikla. Todėl reikia kuo daugiau apie tai rašyti, kelti ne vien partizanų žygius, bet ir jų išdavikus.

Kuo daugiau rašyti apie praeities kovas kvietė ir Šiaulių miesto laikraščio korespondentas A.Daunys. Jis siūlė kalbinti ne tik partizanus ir ryšininkus, bet ir stribus, nes jie daug žino.

Minėjime aktorės D.Cinauskaitė ir O.Dautartaitė deklamavo partizanų parašytus eilėraščius. Dainavo tremtinių choras (vadovė-R.Gasiūnienė). Porą dainelių partizanams paskyrė ir jaunimo sambūrio atstovai, dar ir gėle juos apdovanojo. Labai maloniai žiūrovus nuteikė vaikų šokių kolektyvas "Želmenėlis" (vadovė-A.Masėnienė).

Susirinkimo pabaigoje į sceną buvo pakviesti visi partizanai ir ryšininkai. Jiems įteiktos knygos ir gėlės. Nuaidėjo "Ilgiausių metų", "Lietuva brangi", Lietuvos himnas.

O spalio 16d. šv.Petro ir Povilo bažnyčioje už žuvusiuosius dėl Lietuvos laisvės buvo aukojamos šv.Mišios. Po pamaldų iškilminga eisena su tautinėmis vėliavomis nešė vainikus, gėles į Ginkūnų kapines, kur perlaidoti partizanų palaikai. O už laisvamanių kapinių, vienoje pašlaitėje, kur būdavo masiškai užkasami rezistencijos dalyviai, pastatytas ir pašventintas laikinas kryžius. Tebūnie jiems amžina garbė!

Marija RIMKIENĖ

Šiauliai

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Emilija Juozapaitienė
1899-1994

Velionė iki trėmimo gyveno Radviliškio valsč. Vanteinių k. 1949m. ištremta į Alzamajų. Jos sūnus Petras Juozapaitis kalėjo Karagandos apskr. Spasko lageryje ir grįžęs 1958m. mirė.

Motina grįžo 1956m. Gyveno Šiauliuose ir mirė spalio 2d.

Tebūna lengva jai Tėvynės žemė.

Elena Bendžiūnaitė
1938-1994

Dar nepraėjo nė dešimt mėnesių nuo jauniausiojo brolio Zigmo mirties, o spalio 17d. staigi mirtis išplėšė ir ją pačią iš gyvųjų tarpo.

Elena Bendžiūnaitė gimė Šakių valsč. Katinėlių k. 1951m. spalio 2d. su tėvais, trimis broliais ir seserimi ištremta į Krasnojarsko kr. Beriozovsko raj. Belooziorsko gyvenvietę. Trylikametė Elena šeimoje buvo jauniausia, todėl artimieji stengėsi, kad jai tektų lengvesni darbai. Į Lietuvą Elena grįžo 1957m. kartu su tėveliu ir broliu Zigmu. Po metų parvažiavo ir kiti šeimos nariai. Keletą metų Elena tėviškėje dirbo kolūkyje, o vėliau, iki pensijos Briedžių pašto laiškininke. Jos visada laukdavo nuošaliausiuose vienkiemiuose gyvenantys senukai, nes ji jiems atnešdavo ir būtiniausių prekių. Lietuvai atgimus, Elena platino Sąjūdžio spaudą. Pati labiausiai mėgo skaityti "Tremtinį", "XXI amžių", "Kauno aidą", "Lietuvos aidą".

Abu jos tėvai mirė 1978m. Nors melioracija vertė išsikelti į gyvenvietę, bet Elena nesutiko ir liko gyventi tėviškėje su broliu Zigmu atsiėmė tėvų žemę ir ūkininkavo.

Bendžiūnynė vėl ištuštėjo....

Elena Bendžiūnaitė palaidota Šakių kapinėse prie tėvų ir brolio.

Romas BACEVIČIUS

ATSILIEPKITE!

Bronius RAČINSKAS (Račys?)- studentas ir **Alfonsas LIAUDINSKAS**-policininkas iš Vilniaus; **Juozas KUGAUDA** iš Švenčionių apskr. ir **Juozas MISEVIČIUS** (Micevičius?) iš Daugpilio- mokytojai 1941m. birželio 14-16d. buvo suimti ir išvežti.

Broliai **Pranas ir Kazys Tiriliai**, partizanavę Ignalinos apylinkėse (Daugėliškyje, Ažušilyje) ir dingę be žinios.

Jų ieško arba ką nors žinančių atsiliepti prašo jų jaunystės bičiulis ***Bronius Jurgelionis***. Rašykite jam adresu: ***30 Albert st., Seaton, S.A. 5023 Australia, arba "Tremtinio" redakcijai.***

Antanas JONUŠAS, s.Kazimiero, g.1915m. Rietavo valsč. Alko kaime, gyvenęs Šilalės raj. Gvaldų k., nuo 1947m. Žemaitijoje partizanavo Vilko slapyvardžiu, buvo būrio vadu. 1954m. birželio 20d. užmigdytas ir suimtas kartu su **J.TAUTKEVIČIUMI**. J.Tautkevičius iš kalėjimo buvo atsiliepęs, bet vėliau ir su juo ryšiai nutrūko.

Jų ieško ar ką nors žinančius atsiliepti prašo ***Elena Vaitkutė-Petraškienė***. Rašykite adresu: ***Gvaldų k., Pajūrelio p., Šilalės raj.***

Antanas Rimailis - Pipiras

1944m. rugpjūčio mėn. iš Pilviškių pasitraukė vokiečiai. Iki to laiko mano tėvelis Antanas Rimailis buvo Pilviškių valsč. seniūnu. Gyveno Baltrušių kaime (žinau tik iš pasakojimų). Jis gimęs apie 1919-1923m. Šakių raj. Paluobių parap. Šedvygų k. Okupavus rusams, išėjo į partizanus. Veikė Bagotosios, Jankų, Kazlų Rūdos miškuose. Kokiame būryje ar grupėje buvo, nežinau. Žuvo 1945m. gegužės 7-9d. netoli Bagotosios stotelės, ant Jūrės upelio kranto. Man tuo metu buvo 7 mėnesiai, ir aš apie šią skaudžią netektį sužinojau tik paaugusi. Girdėjau, kad buvo surengta pasala, žuvo 7 vyrai, vienas liko gyvas. Padėkite surasti tėvelio kapą, išgirsti tikslesnių žinių. Rašykite man adresu: ***Irena MAJAUSKIENĖ, Gutkaimis, Kybartų apyl., Vilkaviškio raj.***

Replika

Ar nevertėtų užsirašyti į kursus?

A.Šleževičius padavė V.Landsbergį į teismą už tokį pasvarstymą: "Kas gali paneigti galimybę, kad gal jis (*premjeras- A.L.*) porą šimtų tūkstančių turi kišenėje už tai".

Žodžiai "galimybė" ir "gal" pabrėžia prielaidą, o ne teigia, ne tvirtina. Vadinasi, tai galėjo būti, bet galėjo to ir nebūti.

Jeigu jau už prielaidas pradedame vienas kitą po teismus tampyti, tai gal mūsų Lietuvėlė virsta absurdų šalimi, kaip F.Kafkos "Procese"?

Gal ir mane gerb.Premjeras paduos į teismą už dar vieną prielaidą: gal jis deramai nemoka lietuvių kalbos, gal jam vertėtų užsirašyti į lietuvių kalbos kursus?

Algimantas LELEŠIUS

Kazlų Rūda

ATITAISYMAS

"Tremtinio" Nr.26(131) straipsnyje "Dar kartą apie K.Inčiūrą" minimą lagerį skaityti taip: "Severnaja Černuška". Upės ir miesto pavadinimą- "Tavda", autoriaus gyvenamąją vietą- "Gilvyčiai".

Siekdami išvengti tokių klaidų, "Tremtinyje" nespausdinsime neįskaitomai parašytų korespondencijų.

TREMTINYS
Vyr. redaktorė *Vanda Poderytė*
1994m. spalio 28 d. Nr. 28 (133). SL289.
Mūsų adresas: Laisvės al. 39, 3000 Kaunas, tel. 209530
koresp.: *Edmundas Simanaitis*
lit. red.: *Danutė Bartulienė, Irma Žukaitė*
korekt.: *Audronė Kaminskienė*
tech.red.: *Vesta Milerienė*
Kaina 45ct

Maketavo Rasa Černevičiūtė. Spausdino valst. "Aušros" spaustuvė, Vytauto pr.25, Kaunas. Ofsetinė spauda, 2 sp. lankai. Tiražas 6000. Užs. Nr. 3181

"Tremtinio" laikraštyje dažniausiai spausdinamos archyvinės nuotraukos, todėl spaustuvei dėl jų kokybės pretenzijų neturime